

ШЕВЧЕНКО Ілона Андріївна –

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри екології, природничих та математичних наук Комунального вищого навчального закладу «Вінницька академія неперервної освіти».

ORCID ID 0000-0001-5585-8547

e-mail: dilon2808@gmail.com

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ STEM-КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Інтеграція до європейського та світового співтовариств зумовлює відповідні зміни в системі освіти України, яка потребує реформування насамперед у самій стратегії, основному підході до навчання. Такою новою стратегією може стати STEM-освіта, яка була створена, щоб захопити учнів до зайняття природничими і математичними дисциплінами, сучасними технологіями, навчити працювати у колективі та у майбутньому реалізувати себе.

Актуальність впровадження STEM-освіти визначається низкою обставин – стрімкий розвиток IT-галузі, робототехніки, нанотехнологій вивляє потребу у досвідчених фахівцях, а отже виникає гостра освітня потреба у якісному навчанні сьогоденних учнів природничим і технічним дисциплінам: математиці, фізиці, хімії, інженерії, програмуванню. Просто викладати названі дисципліни, використовуючи педагогічні технології, замало. STEM потребує нової взаємодії та інтеграції цих дисциплін, такої, яка готуватиме учнів до вирішення завдань реального світу.

Проте існують протиріччя: між світовими тенденціями розвитку освіти та реальними можливостями освітніх закладів в Україні; між попитом на STEM-компетентних фахівців, потрібних для вирішення технологічних проблем, та недостатньою швидкістю оновлення змісту шкільних навчальних програм.

Ці протиріччя мають глобальний характер і потребують докорінного перегляду існуючих сьогодні моделей освіти, освітніх програм, відставання яких від вимог світового освітнього простору складає десятиріччя. Сьогодні об'єктивно стикається з дефіцитом фахівців, зокрема вчителів STEM, обізнаних у теоретичних питаннях STEM-сфері, здатних забезпечити розвиток STEM-освіти в Україні. Тому постає проблема: які теоретичні основи розвитку STEM-компетентностей учасників освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема STEM-освіти активно досліджується у науково-педагогічному просторі, де науковці дають або загальну теоретичну характеристику або зосереджують свою увагу на окремих аспектах STEM. Розкриттю теоретичних основ впровадження STEM-освіти присвячені праці О. Барни, В. Величка, Н. Гончарової, О. Данилової, Л. Ніколенко, О. Патрикєвої, О. Стрижак, І. Чернецького та інших. Актуальність запровадження STREAM-освіти з дошкільного віку обґрунтовано у роботах науковців О. Грицишина,

К. Крутій, І. Стеценко. Зарубіжний досвід упровадження STEM-освіти описано у дослідженнях таких вчених як М. Sanders, М. Harrison, D. Langdon, В. Means, N. Morel, A. House, A. Nicolas, J. Schwab, J. Tarnoff. Бар'єри впровадження STEM вивчено у роботах М. Бирки. Теоретичним підґрунтям розв'язання проблеми активізації застосування STEM-технологій у навчальному процесі є праці українських та зарубіжних вчених із питань психології та педагогіки творчості (Б. Ананьєв, Дж. Гілфорд, О. Леонтєв, Я. Пономарьов, С. Рубінштейн та інші).

Проте окреслене коло положень стосується переважно загальних питань впровадження STEM-освіти, а теоретичні засади розвитку STEM-компетентності вчителів природничих дисциплін не були предметом спеціального дослідження і потребують надалі наукового усвідомлення.

Метою статті є розгляд методологічних засад розвитку STEM-компетентності учителів природничих дисциплін. Основні завдання: виявити особливості парадигмального моделювання та розглянути методологічне підґрунтя розвитку STEM-компетентності вчителів.

Методи дослідження. У роботі використано теоретичний метод дослідження – аналіз наукових джерел для визначення методологічних засад (аналіз, синтез, порівняння тощо).

Виклад основного матеріалу дослідження. Як підтверджує аналіз сучасного стану української системи освіти, в умовах нових проблем – інтеграції, гуманізації, технологізації – виникають різні ідеї та підходи до головних параметрів професійної компетентності вчителів.

У зв'язку з цим згадаємо найвідомішу роботу Томаса Куна «Структура наукових революцій» (1962), в якій розглядається теорія, відповідно до якої, науку потрібно сприймати не як таку, що поступово розвивається, накопичуючи знання для досягнення істини, а як явище, що відбувається через періодичні революції, названі в його термінології «зміними парадигм» [7].

Термін «педагогічна парадигма» передбачає «стандартний перелік педагогічних установок і стереотипів, цінностей, технічних засобів тощо, які характерні для членів конкретного суспільства і забезпечують цілісність діяльності, пріоритетну концентрацію тільки на декількох, можливо, і взаємовиключних, визначених цілях, завданнях, напрямках» [9, с. 164].

З огляду на вищевикладене, значні потенційні можливості в розвитку STEM-компетентності вчителів природничих дисциплін

має парадигмальне моделювання, яке сприяє подоланню традиційних стереотипних орієнтацій професійної освіти і призводить до нового змісту її методів і технологій.

Парадигмальне моделювання розвитку STEM-компетентності вчителів природничих дисциплін можна представити у вигляді вектора парадигм, за яким рухається учитель: знаннева – особистісно орієнтована – діяльнісна – синергетична парадигми. Схарактеризуємо коротко зміну уявлень про функції та ролі вчителів в освітньому процесі в різних педагогічних парадигмах, зокрема, у знанневій та синергетичній.

В основі традиційного освітнього процесу лежить *знаннева парадигма*, згідно з якою процес навчання розглядається як трансляція інформації вчителем. Головна її мета – оволодіння основами наук, формування системи знань, умінь, навичок. Метод «запам'ятай і повтори» з готовою формулою є основним в цій парадигмі.

В. Співаковський, президент корпорації «Грант», зазначає: «Раніше було так: взяв підручник, знайшов параграф, вивчив тему, вирішив пару завдань, запам'ятав формули, здав залік, отримав оцінку..., все забув, перейшов до наступного параграфу» [8].

Досвід показав, що традиційна система освіти має низку недоліків: авторитарний стиль керівництва; домінування пояснювально-ілюстративного методу навчання; перевага фронтальної роботи; як джерело знань учень використовує книги в основному для домашньої роботи. Відповідно до знанневої парадигми функція вчителя – інформаційна і контролююча; роль вчителя – авторитарний транслятор готових ідей. У цій парадигмі професійна компетентність учителів природничих дисциплін – це результат традиційного підходу в освіті.

Принципово новим шляхом, що визначає філософію освіти XXI століття, стала *синергетична парадигма*. «Сьогодні синергетика, долаючи міждисциплінарний статус, швидко перетворюється на відповідального носія нової парадигми стилю мислення», наголошує В. Кремень [4, с. 6].

Проблема виходу на новий рівень свідомості диктує новий рівень викладання, яке не може бути переказом готових істин. Суттєве значення має стиль викладання, котрий повинен відповідати духу парадигми. «Пошуки, сумніви, переживання мають супроводжувати навчання, залучаючи до цього процесу всіх учасників», відзначає В. Кремень [4, с. 5].

Ознаки становлення синергетичної парадигми сформувались давно. У природознавстві все частіше застосовуються поняття «комплексність», «метапредметність», «міждисциплінарність». Як зауважує Н. Морзе, «переорієнтація освіти на таку, що відповідає запитам майбутнього, ґрунтується на міжпредметних знаннях та вміннях, передбачає застосування компетентностей у високотехнологічному, швидкозмінному та полікультурному суспільстві, є головним вектором цілого ряду освітніх систем» [6, с. 3].

На думку дослідників, одним із шляхів реалізації синергетичної парадигми є впровадження

STEM-освіти. Акронім STEM (від англ. Science – природничі науки; Technology – технології; Engineering – інженерія, проектування, дизайн; Mathematics – математика) визначає характерні риси відповідної дидактики, сутність якої виявляється у поєднанні міждисциплінарних практико орієнтованих підходів до вивчення природничо-математичних дисциплін [5, с. 2].

При впровадженні в освітній процес STEM змінюється звична форма навчання. За STEM-методикою, в центрі знаходиться не вчитель, а практичне завдання чи проблема. Учні навчаються знаходити їх вирішення не в теорії, а на практиці: ...спочатку придумування та конструювання пристроїв та механізмів, а вже потім, у процесі своєї діяльності, – опанування теорії і нових знань [11].

Відповідно до синергетичної парадигми STEM-навчання передбачає зміну функції та ролей вчителя. Функції вчителя STEM: організація комплексних досліджень на основі трансдисциплінарного підходу й системного аналізу. Вчитель формує в учнів відповідальність за навчання, супроводжує навчання, проектує навчальну ситуацію, виступає менеджером процесу пошуку та конструювання нових знань. Роль вчителя: технолог; носій нового стилю мислення. STEM-компетентність вчителів природничих дисциплін – це результат нового стилю мислення, конструювання зразків нової освітньої практики.

З парадигмальним моделюванням тісно пов'язані методологічні засади розвитку STEM-компетентності вчителів природничих дисциплін, оскільки вони формуються у площині наявних парадигм. Означимо суголосність нашої дослідницької позиції з тлумаченням поняття «методологічний підхід» Р. Гострема, який зазначає, що в науці «під методологічним підходом прийнято розуміти комплекс понять, ідей, прийомів і способів, які використовуються в процесі пізнання або перетворення об'єкту природної або соціальної дійсності [2, с. 14].

Тому в *єдиний методологічний простір* були об'єднані: інтеграційний, синергетичний, компетентнісний, особистісний, діяльнісний підходи. Кожний із них несе ідеї, які наближують вирішення проблеми розвитку STEM-компетентності вчителів.

Інтеграційний підхід. Термін «інтеграція» (від лат. *integratio* – відновлення, поповнення) визначається у словниковій літературі як «доцільне об'єднування та координація дій різних частин цілісної системи» [1, с. 401].

У дослідженні саме інтеграційний підхід розглядається як системоутворювальний фактор й основа синтезу різних методологічних підходів, які виконують свою окрему роль в аналізі феномена STEM-компетентності вчителів природничих дисциплін.

До позитивних змін, які відбуваються в сучасній школі, варто віднести відмову від розрізненого предметного змісту, посилення інтегративного характеру змісту освіти. З огляду на це школі потрібен учитель нової формації, який зуміє вирішити це завдання – перефокусувати зміст

освіти від вивчення окремих предметів до STEM-навчання.

У дослідженні інтеграційний підхід дозволяє сформувати інтеграційне бачення багатогранності й складності феномена STEM-компетентності вчителів природничих дисциплін у всіх його суттєвих проявах: соціальному, професійному, культурологічному.

2. *Синергетичний підхід* розглядається як науковий напрям, який досліджує процеси становлення нових упорядкованих структур. На думку В. Кременя, «синергетичний підхід – це методологічна орієнтація в пізнавальній і практичній діяльності, котра передбачає застосування сукупності ідей, понять, методів у дослідженні та управлінні відкритими нелінійними самодостатніми системами. Синергетика – це спосіб розглянути проблему освіти відповідно до сучасних вимог» [4, с. 5].

Синергетичний підхід демонструє, яким чином і чому хаос може розглядатися як чинник творення, конструктивний механізм еволюції, як з хаосу власними силами може розвиватися нова організація» [12, с. 66]. Основним законом синергетики є взаємодія двох протилежних сил – створення структур та їхнє руйнування.

У контексті синергетичного підходу інноваційна діяльність STEM-вчителів вступає в синергетичну взаємодію з традиційною системою післядипломної педагогічної освіти. Остання здійснює підвищення кваліфікації вчителів традиційно, тобто фронтально з використанням лекцій, семінарів-практикумів, конференцій тощо.

Під час організації курсів підвищення кваліфікації для учителів на основі синергетичних ідей переважає особистісно-діяльнісне навчання, де враховується: 1) соціальне замовлення на компетентного вчителя STEM; 2) рівень STEM-компетентності вчителів; 3) рівень нового стилю мислення; 4) особистісні потреби вчителів щодо вибору технології STEM.

Майбутнє – за технологіями, а майбутнє технологій – за вчителями нового формату, які можуть повести учнів за собою, розширивши їхній кругозір до безкінечності [11]. Самоорганізація системи ППО в цьому разі повинна забезпечити належну якість освітніх послуг. Синергетичний підхід дає змогу спрогнозувати мету, завдання, зміст, форми і технології методичної роботи з учителями також і в міжкурсовий період, координувати їхню діяльність, своєчасно вносити корективи.

3. *Компетентнісний підхід* вважається ключовою інноваційною ідеєю сучасної освіти. В його контексті результат освіти розглядається як вміння діяти, застосовувати набуті знання в проблемних ситуаціях й характеризується поняттям «компетентність». Сформована загальна компетентність людей є інтегрованою характеристикою особистості.

Компетентнісний підхід переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок, як у традиційній системі, у площину формування й розвитку здатності

практично діяти і творчо застосовувати набуті знання й досвід у різних ситуаціях, що є характерним для STEM-освіти.

Компетентнісний підхід скеровує освіту на формування цілого набору компетентностей, якими має оволодіти особистість під час навчання. У концепції «Нової української школи» визначено 10 ключових компетентностей [3]. Такий новий підхід вимагає від учителя зміни функції з інформаційної, де він відігравав роль «ретранслятора знань», до організаційної площини, де він – організатор освітньої діяльності.

4. *Особистісний підхід*. Проблема особистісно орієнтованої освіти в педагогіці розглядається як один з основних напрямів реформування освіти в Україні, актуалізується як у нормативних документах про освіту, так і в роботах вітчизняних учених: І. Беха, В. Ільченка, А. Іонової, В. Кременя, С. Подмазіна, О. Сухомлинської, О. Савченко та інших.

Особистісний підхід спрямований на визнання і врахування особистісно значимих характеристик, властивостей, якостей учителя в його професійній діяльності; передбачає активну роль учителя у формуванні власної «Я-концепції», утвердження себе у педагогічній діяльності. До змісту «Я-концепції» належать уявлення про здібності, про можливості взаємодії з іншими людьми та з навколишнім світом, ціннісні уявлення, а також уявлення про цілі та ідеї, які можуть мати позитивну чи негативну спрямованість.

Особистісний підхід вимагає від викладача ППО постати організатором, консультантом і помічником для слухачів курсів підвищення кваліфікації в усіх видах діяльності. Орієнтація на розвиток особистісного потенціалу слухачів спрямовує навчання на курсах ПК на інноваційно-технологічний шлях розвитку, який передбачає підготовку вчителів до STEM діяльності, сприйняття та участі в інноваційному пошуку й реалізації інновацій.

8. *Діяльнісний підхід*. Діяльність – це: 1. Застосування своєї праці до чого-небудь. 2. Робота, функціонування [1, с. 228]. У психології поняття «діяльність» визначається як специфічний вид активності, а «професійна діяльність» тлумачиться як вид трудової діяльності людини, що складається з комплексу спеціальних теоретичних знань та практичних навичок, здобутих під час спеціальної підготовки чи досвіду [10].

Ідея діяльнісного підходу в ППО проста: в універсумі діяльності виділити ті її види, які повинні опанувати STEM вчителі, потім побудувати структуру курсів підвищення кваліфікації та створити умови, які забезпечать формування STEM-компетентності. Для формування умінь STEM-діяльності необхідно постійно тренувати вчителів у виконанні різних видів такої діяльності, тому їх потрібно залучати до роботи, яка моделює STEM-діяльність.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок. Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновки:

1. Встановлено, що значні потенційні можливості в розвитку STEM-компетентності вчителів природничих дисциплін має вектор парадигм, за яким рухається вчитель: знаннева – особистісно орієнтована – діяльнісна – синергетична парадигми. Згідно зі знанневою парадигмою функція вчителя – інформаційна і контролююча; роль вчителя – авторитарний транслятор готових ідей. Принципово новим шляхом стала синергетична парадигма, яка реалізується через впровадження STEM-освіти. Функції вчителя STEM: організація комплексних досліджень на основі трансдисциплінарного підходу й системного аналізу; роль вчителя – технолог; носій нового стилю мислення.

2. Проаналізовано сучасні концептуальні підходи. У контексті дослідження феномена STEM-компетентності вчителів природничих дисциплін в єдиний методологічний простір вміщені: інтеграційний, синергетичний, компетентнісний, особистісний, діяльнісний підходи. Доповнюючи один одного, вони детермінують особливості дослідження й утворюють відкриту методологічну систему.

Нині технологізація, як один із стратегічних напрямів розвитку суспільства, потребує розвитку професійної компетентності вчителів природничих дисциплін у контексті синергетичної парадигми, що передбачає розвиток STEM-компетентності. Проте у вітчизняній системі ППО цій проблемі не приділяється належної уваги, тому дослідження в такому напрямі є актуальними, а саме, активізація застосування STEM-технологій в освітньому процесі.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ. Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
2. Гострем Р. В. Модель спеціаліста – фізика. *Преподавание физики в высших учебных заведениях*. Калининград, 1976.
3. Концепція Нової української школи. Міністерство освіти і науки України, 2016. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczija.html> (дата звернення 21.01.2018).
4. Кремень В. Г. Синергетична модель розвитку освіти як відповідь на виклики сьогодення. *Рідна школа*. 2010. № 6 (966). С. 3–6.
5. Методичні рекомендації щодо впровадження STEM-освіти у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах України на 2017/2018 навчальний рік. URL: <https://imzo.gov.ua/dokumenty/listy-imzo> (дата звернення 14.01.2018).
6. Морзе Н. STEM: проблеми та перспективи. Київ: Київський Університет імені Б. Грінченка, 2016.
7. Поняття парадигми та логіка наукових революцій в концепції Т. Куна. URL: <http://bukvar.su/filosofija/54435-Ponyatie-paradigmy-i-logika-nauchnyh-revoluciyi-v-koncepcii-T-Kuna.html> (дата звернення 22.02.2018).
8. Роміщина Л. В. Математична освіта – освіта для життя. *Життємирщина педагогічна. Електронний науково-педагогічний журнал*. №3. URL: <http://imso.zippo.net.ua/?cat=12> (дата звернення 16.08.2017).
9. Семенова А. В. Теоретичні та методичні засади застосування парадигмального моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : автореф. дис.

... док. пед. наук : 13.00.04 / Терноп. нац. пед. ун-т. Тернопіль. 2009. 420 с.

10. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки : навч. пос. Київ : Академвидав, 2006. 520 с.

11. Теоретичні аспекти інноваційної моделі STEM-освіти. URL: <https://naurok.com.ua/teoretichni-aspekti-innovaciyno-modeli-stem-osviti-78197.html> (дата звернення 26.04.2019).

12. Шейко В.М., Кушнарченко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. 5-е вид. Київ : Знання, 2006. 307 с.

REFERENCES

1. Velykyy tлумachnyy slovnyk ukrayins'koyi movy (2009) [Great explanatory dictionary of the Ukrainian language] / uklad. i holov. red. Busel, V. T. VTF «Perun», Irpin', Kyiv, Ukraine.
2. Gostrem, R. V. (1976). Model' spetsialista – fizika. *Prepodavaniye fiziki v vysshikh uchebnykh zavedeniyakh* [Model of a specialist – physics. Teaching physics in higher educational institutions]. Kaliningrad, Russian.
3. Kontseptsiya. Nova ukrayins'ka shkola (2016) [The Concept The New Ukrainian School], available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/no-va-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (accessed 21 January 2018).
4. Kremen', V. H. (2010). Synerhetychna model' rozvytku osvity yak vidpovid' na vyklyky s'ohodennya [Synergetic model of development of education as an answer to the challenges of the present]. *Ridna shkola*, Kyiv, Ukraine, № 6 (966), 3–6.
5. Metodichni rekomendatsiyi shchodo vprovadzhenya STEM-osvity u zahal'noosvitnikh ta pozashkil'nykh navchal'nykh zakladakh Ukrainy na 2017/2018 navchal'nyy rik [Methodical recommendations on the implementation of STEM-education in secondary schools and out-of-school educational institutions of Ukraine for the 2017/2018 academic year], available at: <https://imzo.gov.ua/dokumenty/listy-imzo> (accessed 14 January 2018).
6. Morze, N. (2016). STEM: problemy ta perspektyvy [STEM: Problems and Prospects]: Kyiv's'kyu Universytet imeni B. Hrinchenka, Kyiv, Ukraine.
7. Ponyattya paradyhmy ta lohika naukovykh revolyutsiy v kontseptsiyi Kuna, T. [The concept of the paradigm and the logic of scientific revolutions in the concept of T. Kuhn], available at: <http://bukvar.su/filosofija/54435-Ponyatie-paradigmy-i-logika-nauchnyh-revoluciyi-v-koncepcii-T-Kuna.html> (accessed 22 February 2018).
8. Romishchyna, L. V. (2017). Matematychna osvita – osvita dlya zhyttya [Mathematical Education – Education for Life]. *Zhytormyrshchyna pedahohichna. Elektronnyy naukovo-pedahohichnyy zhurnal*. Zhytormyr, Ukraine, №3(7), available at: <http://imso.zippo.net.ua/?cat=12> (accessed 16 August 2017).
9. Semenova, A. V. (2009). Teoretychni ta metodichni zasady zastosuvannya paradyhmal'noho modelyuvannya u profesijnij pidhotovtsi maybutnikh uchyteliv [Theoretical and methodical principles of application of paradigm modeling in the training of future teachers: author's] : extended abstract of doctoral thesis : 13.00.04 / Ternopil's'kyu natsional'nyy pedahohichnyy universytet, Ternopil', Ukraine.
10. Stepanov, O. M. and Fitsula, M. M. (2006). *Osnovy psykholohiyi i pedahohiky navchal'nyu posibnyk* [Fundamentals of psychology and pedagogy: textbook]. Akademvydav, Kyiv, Ukraine.
11. Teoretychni aspekty innovatsiyoi modeli STEM-osvity [Theoretical aspects of the innovative model of STEM-education], available at: <https://naurok.com.ua/teoretichni-aspekti-innovaciyno-modeli-stem-osviti-78197.html> (accessed 26 April 2019).

12. Sheyko, V. M. and Kushnarenko, N. M. (2006). *Orhanizatsiya ta metodyka naukovo-doslidnyts'koyi diyal'nosti* [Organization and methods of research: Textbook]. Znannya, Kyiv, Ukraine.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ШЕВЧЕНКО Ілона Андріївна – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри екології, природничих та математичних наук Комунального вищого навчального закладу «Вінницька академія неперервної освіти».

Наукові інтереси: технологія розвитку професійної компетентності вчителів природничих дисциплін у

післядипломній педагогічній освіті, зокрема STEM-компетентності.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SHEVCHENKO Iona Andriivna – is Ph. D., lecturer of the Department of Ecology, Natural and Mathematical Sciences of the Communist Higher Educational Institution "Vinnitsa Academy of Continuing Education".

Circle of research interests: technology of professional competence development of teachers of natural sciences in postgraduate pedagogical education, in particular STEM-competence.

Дата надходження рукопису 07.04.2019р.

УДК: 373.3/5.016:796.1

ШЕВЧЕНКО Ольга Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
ORCID ID 0000-0002-9493-348X
e-mail: gimnast.olga@gmail.com

МЕЛЬНИК Анастасія Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, кафедри теорії і методики фізичного виховання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
ORCID ID 0000-0001-7785-4168
e-mail: nastenkamelnik89@gmail.com

РЕКРЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧИЙ ВПЛИВ РУХЛИВИХ ІГОР НА ОРГАНІЗМ ШКОЛЯРІВ З НЕДОЛІКАМИ У СТАНІ ЗДОРОВ'Я

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Система шкільної освіти передбачає використання у навчальному і виховному процесах традиційних форм і засобів впливу на дітей. Важливе місце серед них відводиться рухливим іграм, що мають велике оздоровче і виховне значення. Заняття рухливими іграми сприяють зміцненню здоров'я, а разом з тим розвивають і вдосконалюють у студентів життєво необхідні рухові навички, формують вміння щодо організації і методики їх проведення.

Завдання шкільного вчителя фізичної культури, тренера, педагога-організатора з позакласної роботи – чітко уявляти, що гра – одна із форм організації дітей та підлітків, спрямована на зміцнення здоров'я, підвищення їхньої рухової активності, працездатності, загартування організму, формування рухових здібностей. У системі підготовки майбутніх фахівців рухливі ігри займають провідне місце, щоб розширити й поглибити їх професійну підготовку.

Застосування здоров'язбережувальних технологій передбачає раціональну організацію виховного процесу завдяки дотриманню гігієнічних норм, а також урахуванню індивідуальних, вікових і статевих особливостей дітей [1, с. 2-3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження Т. Круцевич зазначають, що сьогодні міжнародний фізкультурний рух людей з

обмеженими фізичними можливостями успішно розвивається завдяки активній роботі таких численних громадських організацій, як Міжнародна спортивна і рекреаційна асоціація осіб з церебральним паралічем, Міжнародна спортивна асоціація сліпих, Міжнародна спортивна асоціація осіб з вадами інтелекту, Міжнародна федерація Сток-Мандевільських ігор, Міжнародна спортивна організація інвалідів, Міжнародна Сток-Мандевільська федерація спорту на візках. Наприкінці ХХ ст. з метою розвитку нових видів спорту для залучення ще більшої кількості людей з фізичними вадами було створено Міжнародну спортивну і рекреаційну асоціацію осіб з церебральним паралічем, розвитку і стимуляції інвалідів.

Досить «молоде» на сьогодні поняття – *адаптивна фізична рекреація*. Її зміст спрямований на активізацію, підтримання й відновлення фізичних сил, які витрачаються людьми з обмеженими фізичними можливостями на будь-яку діяльність (роботу, навчання, спорт) і на профілактику стомлення, на розваги, цікаве проведення вільного часу, оздоровлення, покращення кондиції, «підвищення рівня життєздатності через задоволення». Основна ідея адаптивної фізичної рекреації школярів полягає в забезпеченні психологічного комфорту й зацікавленості, за